

תכנית ההשלמה לתואר ב"א בסייעוד

תרבות, מגזרים חברתיים ובריאות בישראל

המרצה: ד"ר מוחמד ח'טיב

E-mail: Khatib.health@gmail.com; mkhatib@univ.haifa.ac.il

שנה"ל תשע"ב

מועד הקורס: סמסטר ב', ימי א' שעות 12:00-14:00

שעות קבלה: לפי תיאום מראש

מטרת הקורס

הקורס עוסק בסוגיות הקשורות לתרבות, למגזרים חברתיים, לבריאות וחולי ולקשר ביניהם. הקורס מאפשר הבנה מעמיקה יותר של המבנה החברתי בישראל והקשר שלו לבריאות, מצבי בריאות וחולי מפרספקטיבה תרבותית. כמו כן מסייע לפיתוח רמה גבוהה יותר של כשירות תרבותית, יכולת התמודדות עם דעות קדומות, שימוש במקורות תרבותיים וטיפול בחסמים תרבותיים שיש להם קשר עם מצבי בריאות שונים.

בסיס הקורס התלמידים

- יכירו את מצב הבריאות של קבוצות שונות בחברה הישראלית.
- יפתחו מודעות להשפעתם של גורמים סוציו-תרבותיים על הבריאות, החולה ומצבו הבריאותי, על אנשי המקצוע, על המפגש הטיפולי ויחסי מטפל – מטופל.
- יפתחו אחריות ויכולת להבין את ההיבטים התרבותיים של הבריאות והחולי כחלק מעבודתם הטיפולית.
- יפתחו ידע והבנה לגבי מושגים החשובים לקידום רגישות תרבותית וכשירות תרבותית במערכת הבריאות
- יפתחו יכולת הסתכלות על מסגרות ושירותי הבריאות כמערכות שמשקפות ערכים ונורמות תרבותיות רווחות
- יכירו את הרב-תרבותיות של החברה בישראל תוך התייחסות לקבוצות ספציפיות כמו מיעוטים, קבוצות סיכון והמאפיינים הדמוגרפיים, החברתיים והתרבותיים שלהם.

נושאי הקורס

1. בריאות וגישות להגדרתה. הגורמים המשפיעים על הבריאות
2. התרבות, מאפייניה ומרכיביה והקשר שלהם עם הבריאות
3. הרקע החברתי והתרבותי של שירותי הבריאות בישראל בראיה היסטורית
4. שסעים חברתיים ותרבותיים בחברה בישראל
5. מצב הבריאות בישראל – אי שוויון ופערים בבריאות.
6. מצב הבריאות של קבוצות ספציפיות בחברה הישראלית
7. תחלואה כרונית – גורמים תרבותיים וחברתיים
8. התנהגות בריאותית ואורח חיים – היבטים חברתיים ותרבותיים
9. הגירה ובריאות: מעקרונות כלליים לדיון במקרים ספציפיים
10. דת ובריאות

- 2 -

11. מגע בין תרבותי ובריאות. צורות המגע הבין תרבותי והשפעותיהם
12. כשירות תרבותית, רגישות תרבותית: הגדרות ואסטרטגיות
13. המפגש הטיפולי ויחסי מטפל מטופל

דרישות הקורס

- נוכחות חובה בשיעורים (80% לפחות)
- הגשת עבודה מסכמת
- ציון המעבר בקורס הוא 60

מקורות

קריאת חובה

אברבוך, א., קידר, נ. וחורב, ט., (2010). אי-שוויון בבריאות וההתמודדות עמו. משרד הבריאות, האגף לכלכלה וביטוח בריאות. ירושלים.

חורב, ט. (2008) *צמצום אי השוויון בבריאות: הניסיון הבינלאומי ויישומו לישראל*. פרק 1: הקשר בין פערים חברתיים - כלכליים לבין פערים בבריאות. עמ' 11-16 (תקציר) **תדפיס**

שובל, י. ואנסון, ע. (2000) *העיקר הבריאות: מבנה חברתי ובריאות בישראל*. ירושלים: הוצאת ספרים י"ל מאגנס. (עמ' 292-315: בריאות לכול בישראל? דפוסי אי-שוויון בבריאות ובחלוקת שירותי הבריאות).

Ayonrinde, O., (2003) Importance of cultural sensitivity in therapeutic transaction: Considerations for healthcare providers. *Disease Manage health Outcomes*, 11(4), 233-248.

Chipps, J. A., Simpson, B., & Brysiewicz, P. (2008) The effectiveness of cultural competence training for health professionals in community-based rehabilitation: A systematic review of literature. *Worldview on Evidence-Based Nursing, Second Quarter*, 85-94.

Eide, E.R., & Showalter, M.H., (2011) Estimating the relation between health and education. *Economics of Education Review*, 30: 778-791.

Kreuter, M., Lukwago, S., Bucholtz, D.C., & Clark, E. M. (2003). Achieving cultural appropriateness in health promotion programs: Targeting and tailoring approaches. *Health Education and Behavior*, 30 (2), 133-146.

קריאת רשות

נודלמן, א. (1995). טנא יסטלין - דפוסי התנהגות בריאותית בקרב עולי אתיופיה - המלצות לעובדים במערכת הבריאות ובקהילה. ירושלים: המשרד לקליטת עליה.

פילק, ד. (2001). בריאות עוברת לסוחר: הרפואה הציבורית בישראל בין המדינה, החברה האזרחית והשוק. בתוך י. פלד וע. אופיר (עורכים), ישראל: מחברה מגויסת לחברה אזרחית (עמ' 262-280). ירושלים: מכון ון ליר. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

רוזן, ב., אלרועי, א., בקר, נ. ואסמאעיל, ש. (2008). קידום בריאות באוכלוסיה הערבית: באיזו מידה מתקיימת התאמה תרבותית וכיצד ניתן לחזק אותה? דו"ח מחקר. ירושלים: מכון ברוקדייל.

Baron-Epel, O. & Kaplan, G. (2001) Self-reported health status of immigrants from the former Soviet Union in Israel. *IMAJ* (3)

Corral, I., & Landrine, H. (2008). Acculturation and ethnic-minority health behavior: A test of the operant model. *Health Psychology*, 27, 737-745.

Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Khatib, M., Shadmi, E., & Daoud, D., (2007). Knowledge, beliefs, and economic barriers to healthcare: A survey of diabetic patients in an Arab-Israeli town. *Journal of Ambulatory Care Management*, 30(1), 80-86.

Kleinman, A., Eisenberg, L., & Good, B., (2006). Culture, illness, and care: Clinical lessons from anthropologic and cross-cultural research. *The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry*, 4(1), 140-149.

Tucker, C.M., Herman, K. C., Pedersen, T. R., Higley, B., Montrichard, M., & Ivery, P. (2003). Cultural sensitivity in physician-patient relationships: Perspectives of an ethnically diverse sample of low-income primary care patients. *Medical Care*. 42 (7), 859-870.